

100 ÉVE SZÜLETETT ÉS 5 ÉVE HUNYT EL SZEKENYI JÁNOS FUVOLAMŰVÉSZ-TANÁR

I. ZENEKARI MUNKA - SZÓLÓZÁS Feuer Mária beszélgetése Szekenyi Jánossal¹

Szekenyi János
(Szekenyi Júlia archívumából)

1957 óta az Állami Hangversenyzenekar első fuvolása, azelőtt a Rádiózenekarban működött. A hatvanas évek elején a Korunk Kamarazenéje sorozat keretében az elsők között mutatott be kortárs műveket, s 1964-ben Darmstadtban, az avantgarde zene egyik „fellegvárában”, Gazzelloni mesterkurzusán tanulmányozta a mai művek előadásának különleges technikáját. Szenvedélyesen érdekli a hangszer régebbi irodalma: a székesfehérvári múzeum anyagából hat klasszikus versenyművet sikerült rekonstruálnia.

¹ Feuer Mária interjúja először az Élet és Irodalom hasábjain, majd 1972-ben az 88 muzikus műhelyében című kötetben (Zeneműkiadó Budapest). A parlándóbeli közreadással **Szekenyi János** (1924. május 10. – Budapest, 2019. június 24.) Liszt Ferenc– és Bartók – Pásztory-díjas, a Magyar Köztársasági Érdemrend kiskeresztjével kitüntetett fuvolaművész-tanár kettős évfordulójára emlékezünk. **Szekenyi János** fuvolaművész-tanár tanulmányait 1942 és 1948 között a budapesti Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskolán végezte Dömötör Lajos és Thür István növendékeként. 1948-ban Genfben Marcel Moyse, 1964-ben Darmstadtban Severino Gazzelloni mesterkurzusán vett részt. 1945-től 1957-ig a Magyar Rádió Szimfonikus Zenekarának szólófuvolása, 1957 és 1984 között a Magyar Állami Hangversenyzenekar első fuvolása. 1970-től 1990-ig a budapesti Bartók Béla Zeneművészeti Szakiskola tanára. Szólista pályafutását 1945-ben kezdte, hét önálló lemeze jelent meg. Hét fuvolaversenyt restaurált, ebből hat került nyomtatásba és négyet vett fel lemezre. Hosszú ideig volt a Parlando Szerkesztő Bizottságának megbecsült tagja. (A Szerk. megj.)

– E hasábokon ketten is szóvá tették a magyar zenekarok helyzetét. Mindketten a fiatalok szemszögéből bíráltak, egyikük az operai együttes tagja, másikk független szólista. Nyilatkozatuk meglehetősen nagy vihart kavart. Ön az úgynevezett középgenerációhoz tartozik, s jól ismeri a hivatásos nagyzenekarok munkáját. Mi hát a véleménye?

– Az indulatokról, a cikkek visszhangjáról keveset tudok, ezért a hozzászólás igénye nélkül inkább a magam véleményét mondanám el. Ez csak egy része a problémának, annál is inkább, mivel én a fúvósokat ismerem jobban, s az ő helyzetük más, mint a zenekar bázisát alkotó vonósoké. Bár fiatalnak érzem magam, csakugyan a középgenerációhoz tartozom, s azt hiszem, elfogultság nélkül látom a muzsikuskok gondjait. Az bizonyos, hogy igen sok fiatal tehetség frissítette fel az együtteseket az utóbbi években, de az is bizonyos, hogy a lelkesültség, ambíció nem csak őket jellemzi. Azt hiszem, a zenekaron belül a generációs kérdés éleződése okozza a legtöbb bajt. Ha nem jó a szellem, akkor ezért nem jó, s ha beleszólásom lehetne, a széthúzás ellen küzdenék a legjobban. Véleményem szerint az utolsó pultok egyikénél ülő, mégoly ragyogó ifjú tehetség sem engedheti meg magának, hogy hangos megjegyzéseket tegyen idősebb kollégájára egy másfajta vonásnem miatt, vagy kifogásolja a karmester ilyen-olyan utasításait. Az „öregek” képviselik viszont jóformán minden zenekarban a hagyományt, az illető együttesre jellemző előadói stílust. Még magam is emlékszem Klemperer utasításaira, s tudom, hogy a nagy karmesterek működése formálja a zenekart olyanná, amilyen.

Szebenyi János Fischer Annie-val és Otto Klempererrel
J. S. Bach V. Brandenburgi versenyének nemzetközi hírv felvételén.

[Brandenburg Concerto No. 5 I. Allegro \(9:46\)](#)

[Brandenburg Concerto No. 5 II. Affettuoso \(6:01\)](#)

[Brandenburg Concerto No. 5 III. Allegro \(5:15\)](#)

A felvétel magyar kiadása: © 2003 HUNGAROTON RECORDS LT

Nem szabad hát lebecsülni a nagy elődöket képviselő muzsikuskok tapasztalatait, s jellemző, hogy Ferencsik nem röstell ilyen, emlékekre” hivatkozni. Az operai zenekar életét nem ismerem, de valószínű, hogy őket is nyomják ezek a belső, korosztálybeli ellentétek. A Rádiózenekar és az ÁHZ munkája alapvetően különbözik a két együttes jellege miatt. Mindkettőre szükség van, s egyéniség dolga, hogy kinek melyik munkamódszer felel meg jobban. Mivel én egyforma pozíciót töltöttem be a két zenekarban, azt hiszem, nem lehet elfogultsággal vádolni. A magam részéről nagyon becsülöm a mikrofon kívánta fegyelmet, de nekem jobban esik a pódiummuzsikálás szabadsága, ezért váltam meg a Rádiótól.

– *A fúvósművészek általában irigylük a fuvola hajlékonyságát, illetve azt a széles kifejezési skálát, amelyet e hangszer biztosít. Hogyan hasznosítja ezt a lehetőséget?*

– Nem is tagadom, hogy éppen olyan elfogult vagyok hang- szeremmel, mint mindenki más. De az is bizonyos, hogy a fuvola pályafutásának is korszakai voltak: Bach idejében jutott először főszerephez persze, nem a mai fejlett formájában s irodalma Mozarttal érte el csúcspontját. A romantikában jóformán bealkonyult a fuvolának, míg korunk zeneszerzői ismét észrevették a hangszer fürgeségét, s azt a lehetőségét, hogy nagyon alkalmas különböző mutatós technikai és hangzásbeli újdonságok kifejezésére.

– *A Gazzelloni inspirálta és kialakította új stílus technikai követelményeit tudja-e hasznosítani más művek előadásakor?*

– Természetesen jobban játszik az ember Bachot is, ha ismeri a mai játékstílus technikai fogásait, bár ezek egy része olykor csak látszólag virtuóz. Jómagam szívesen tolmácsolom a kortárs zenét, és jó néhány mai kompozíció születésénél bábáskodtam.

– *Véleménye szerint hogyan kell jól játszani Bachot: a mai technika és hangszertudás birtokában, vagy archaizálásra törekedve?*

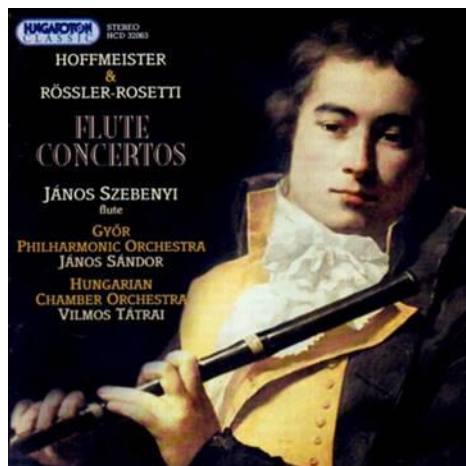
– Kollégáimmal gyakran töprengünk azon: hogyan tudták a régi hangszereken a virtuóz szólamot eljátszani. Azt hiszem, a korabeli hallgatóság beletörődött a hamis intonálásba. De a technikai követelmények teljesíthetlenségén túl az akkori hangszerek színe sem illik a mai hangversenyterembe. Az egyre szaporodó „musica antiqua” együttesek igyekeznek a régi szoba-hangzást feltámasztani, de azt hiszem, ez csak kuriózum, s a gyakorlati koncertéletben nem érvényesül igazán. A most használt csembalók sem tökéletes másai a régieknek: hangerejük a nagy termék akusztikai igényéhez alkalmazkodik. Úgy

vélem, az ilyen átmeneti megoldások a legcélszerűbbek; néhány évvel ezelőtt például egy h-moll mise előadáson fából készült modern hangszeren játszottam a szólókat. Ez technikailag áthidalta a problémákat, és szép pasztelles hangszínt biztosított.

– *A Böhm-féle modern hangszer a bécsi klasszikus mesterek működése után kezdték használni. Az ő műveik előadására tehát ugyanez vonatkozik?*

– Igen, sőt a szólamok virtuozitása a mai játékosnak is igényes feladatot nyújt. A Székesfehérváron felfedezett Rosetti, Hoffmeister és Devienne koncertek rekonstruálása közben sokat foglalkoztam e korszak stílusával és örömmel láttam, milyen értően aknázták ki a hangszer – akkor még ismeretlen – lehetőségeit.

– *A munka eredményét a Zeneműkiadó és a mainzi Schott-cég publikálta, sőt az egyik Rosetti-verseny lemezfelvétele is nemzetközi sikert aratott. A rekonstruáláshoz elegendő volt hangszeres felkészültsége?*

Franz Anton Rössler-Rosetti: G-dúr fuvolaverseny I. Allegro

(10:35)

Franz Anton Rössler-Rosetti: Flute Concerto in G major II. Adagio con espressione

(5:27)

Franz Anton Rössler-Rosetti: Flute Concerto in G major III. Rondó (4:42)

Franz Anton Hoffmeister: Flute Concerto in D major I. Allegro brillante (11:38)

Concerto for Flute and Orchestra in D Major: II. Adagio (6:26)

Franz Anton Hoffmeister: Flute Concerto in D major III. Rondo (4:54)

– Nem egészen. Eredetileg zongorista voltam, s ez alaposabb, sokoldalúbb tanulmányokat biztosított. Korabeli nyomtatásos vagy kézzel másolt anyagokat egészítettem ki: hol egyes szólamok hiányoztak, hol nyilvánvaló hibákat kellett kijavítani. A helyreállított hat koncertben a versenymű szólama ép volt, én artikulációs jelekkel és kadenciákkal láttam el őket. Nagyon tanulságos volt például Rosetti G-dúr versenyének másolatos anyagát a nyomtatott eredetivel összehasonlítani –ez utóbbit a Cambridge-i Kings College-ben találtam meg–, a nyomtatás hibáit átvette a szólamok másolója is. A Rosetti-lemez sikere egyébként arra ösztönözte a lemezgyárat, hogy Hoffmeister D-dúr versenyét is felvegye.

–Jubileumi hangversenyének műsorát Mozart műveiből állította össze. Jelképesen?

– Igen, sőt a műsor a gyerekkori alkotásoktól a magas Köchel-számot viselő késői művekig reprezentálta, hogy Mozartot egész életén végigkísérte a fuvola. Ha azt mondanám: csak vele ünnepelhettem 25 éves pályafutásomat, szerénytelen lennék. De mégis: nem az a legnagyobb ünnep, ha Mozartot játszhatok?

HUNGAROTON HUNGAROTON
W. A. MOZART
4 FLUTE QUARTETS

CLARINET TRIO

TELJES LEJÁTSZÁSI LISTA MEGTEKINTÉSE (13 video)

Szebenyi János (fuvola), Kiss András (hegedű), Botvay Károly (gordonka),
Bársony László (mélyhegedű)

© 1989 HUNGAROTON RECORDS LTD.

J. S. Bach: h-moll szvit, Schubert: h-moll szimfónia
(Szebenyi János (fuvola), Magyar Állami Hangversenyzenekar, vezényel: Otto Klemperer
[TELJES LEJÁTSZÁSI LISTA MEGTEKINTÉSE \(9 video\)](#))

© 1949 HUNGAROTON RECORDS L

Mauthner Anna (mélyhegedű, Szebenyi János (fuvola), Dénes Vera (gordonka),
Magyar Állami Zenekar, vezényel: Sándor Frigyes

[Tavaszi Concerto / Spring Concerto - I. Moderato \(6:32\)](#)

[Tavaszi Concerto / Spring Concerto - II. Presto \(2:38\)](#)

[Tavaszi Concerto / Spring Concerto - III. Andante sostenuto \(5:21\)](#)

[Tavaszi Concerto / Spring Concerto - IV. Allegro moderato \(5:07\)](#)

© 2001 HUNGAROTON RECORDS LTD.

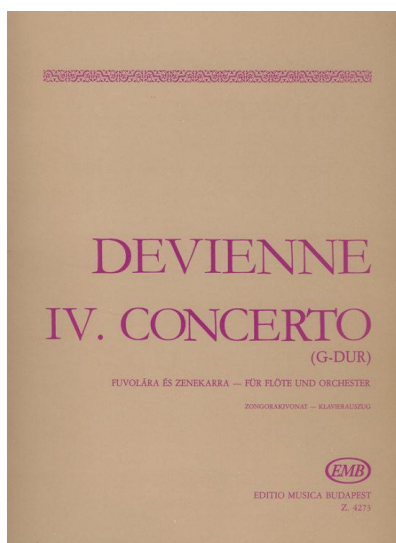
SZEBENYI JÁNOS KOTTA-KÖZREADÓI MUNKÁIBÓL

Devienne, Francois: Concerto No. 8 G-dúr

A zongorakivonatot készítette: Nagy Olivér
Közreadta: Szebenyi János

Kiadó: Editio Musica Budapest Zeneműkiadó

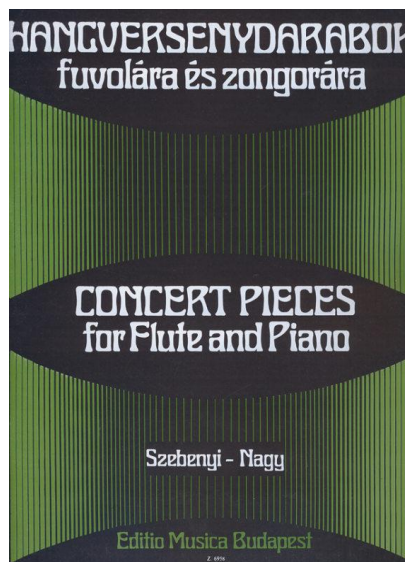

Devienne, Francois: IV. Concerto G-Dúr

fuvolára és zenekarra

A zongorakivonatot készítette: Sulyok Imre
Közreadta: Szebenyi János

Kiadó: Klasszikus Musica Budapest Zeneműkiadó

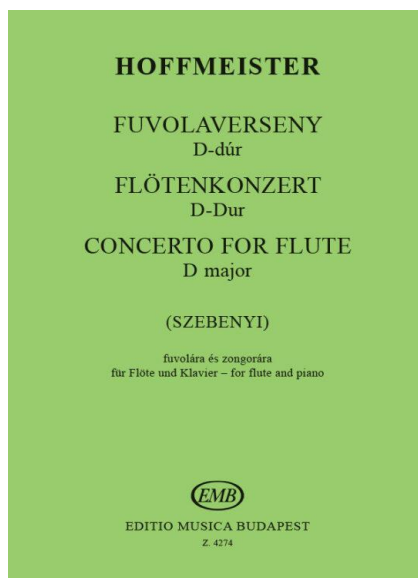

HANGVERSENYDARABOK

fuvolára és zongorára

Átírta: Nagy Olivér – Szebenyi János

Kiadó: Editio Musica Budapest Zeneműkiadó

Hoffmeister, Franz Anton: Fuvolaverseny D-dúr

A zongorakivonatot készítette: Sulyok Imre

Közreadta: Szebenyi János

Kiadó: Editio Musica Budapest Zeneműkiadó

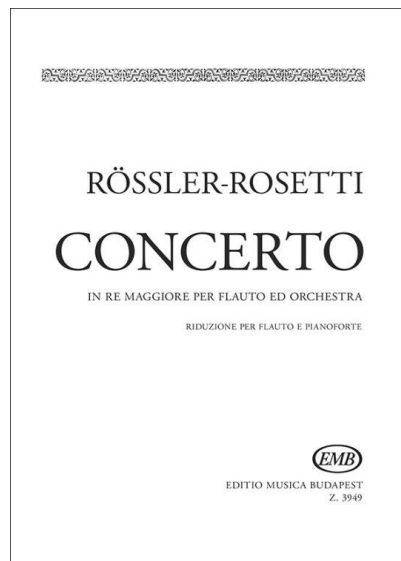

Rösler-Rosetti, Franz Anton: Concerto G-dúr

fuvolára és zenekarra

Szerkesztette: Szebenyi János

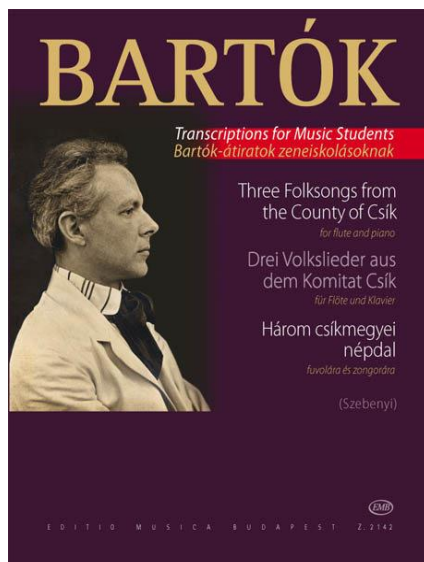
Kiadó: Editio Musica Budapest Zeneműkiadó

Rösler-Rosetti, Franz Anton: Concerto in re maggiore per flauto ed orchestra

Közreadta Szebenyi János

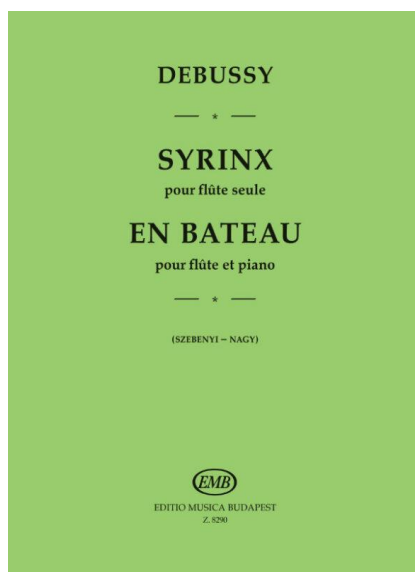
Kiadó: Editio Musica Budapest Zeneműkiadó

Bartók Béla: Három csíkmegyei népdal

Átírta: Szebenyi János

Kiadó: Editio Musica Budapest Zeneműkiadó

Debussy, Claude: Syrinx pour flute seule - En bateau pour flute et piano

Közreadta Nagy Olivér – Szebenyi János

Kiadó: Editio Musica Budapest Zeneműkiadó